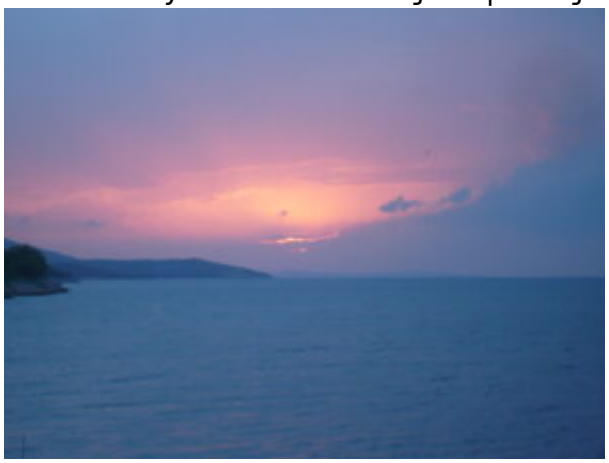
Náboženská autorita

Category: kresťanské náboženstvo
written by Drahoslav Vajda | 1. júla 2026

Medzi veriacimi a príslušníkmi rôznych náboženských skupín, či spoločenstiev, sa vedú diskusie a debaty o najrôznejších otázkach týkajúcich sa ich viery. Pri týchto debatách často dochádza k nedorozumeniu, a to v dôsledku mlčanlivého opieranie sa o rozdielne zdroje autority. Preto akékoľvek úvahy a rozhovory, predovšetkým o základných kresťanských náukách, treba začať uvedomením si zdrojov autority, ktoré sú pre jednotlivých diskutujúcich záväzné. Potrebujeme poznať odpoveď na otázku: *Čo je pre nás a iných najvyššou a konečnou autoritou v duchovnom živote a v otázkach viery?*

Na začiatok úvahy o zdroji náboženskej autority je užitočné začať pochopením a vysvetlením pojmu *náboženstvo*. Tento pojem je možné definovať rôzne, ale jedna z jednoduchších definícií, ktorá sa uvádza v teologickej literatúre, je tá, že *náboženstvo je hľadanie nadprirodzeného a zvrchovaného*. Ľudia takmer všeobecne uznávajú, že existuje niečo alebo niekto, kto presahuje ich samých, kto je väčší alebo silnejší ako oni sami, kto (alebo čo) je nad nimi, a že nejakým spôsobom sú tomuto čomusi alebo komusi podriadení, poprípade zodpovední. Niektorí hovoria o určitej alebo nejakej neurčitej bytosti, niektorí o prírode a iní o sile či energii. Uznanie skutočnosti, že ľudstvo je závislé na tomto väčšom a zvrchovanom, ktoré je nad ním a je nezávislé od neho (od ľudstva), je počiatkom náboženstva.

Náboženstvo sa v priebehu histórie ľudstva objavovalo v mnohých podobách – od myšlienkových špekulácií a mýtov až po vytváranie si a uctievanie rôznych bôžikov v podobe hmotných predmetov (viď Rímskym 1:21-23). Je to tak preto, lebo niekde hlboko vo vnútri človek vníma, že Boh existuje. Žiaľ, človek si vytvára vlastné predstavy a cesty ako k Bohu prísť, ako s ním mať vzťah. V tomto zmysle je dobré pripomenúť si dobre známy výrok Augustína (354 – 430 n. l.): „*Stvoril si nás pre seba a nepokojné je naše srdce, dokiaľ nespočinie v Tebe*“. Viac-menej niet neveriaceho človeka. Každý človek verí niečomu, čo je

nad ním alebo mimo neho, verí, na niečo sa spolieha, niečomu dôveruje.

Náboženstvo, ako ľudské (vlastné) hľadanie Boha, nedokáže poskytnúť nič ani nikoho skutočne zvrchovaného a pravdivého. Ľudské hľadanie prinajlepšom končí pri nejakom „nižšom božstve“ alebo pri výklade bytia, ktoré nestačí odpovedať na zložitosť ľudskej existencie, pretože nie je ničím iným ako len výtvorom ľudského rozumu. Takéto náboženstvo vedie ku sklamaniu, lebo nedokáže poskytnúť boha, ktorý by bol skutočný, dostatočne veľký, ktorý by naplnil prázdnotu ľudskej duše, bol schopný dávať odpovede a poskytovať riešenia pre zložité životné situácie a ľudské problémy.

Týmto sklamaním však hľadanie nemusí končiť, lebo keď ľudia začínajú pociťovať márnosť a prázdnotu vo svojom vnútri, môže to byť úrodnou pôdou, v ktorej sa bude dariť prijímaniu Božieho zjavenia. Už tá skutočnosť, že ľudia niečo hľadajú, ponúka príležitosť poskytnúť im radostnú zvesť – evanjelium Ježiša Krista, lebo práve to, čo hľadajú, môžu nájsť len v Ježišovi Kristovi. On nielen prináša spásu, ale tiež zjavuje slávu, velebnosť a veľkosť Boha – a to práve toho, ktorého vedome či podvedome hľadajú.

Biblické náboženstvo je náboženstvom zjavenia. Je to viera v to, že Boh prišiel a zjavil sám seba ľudstvu. Keď človek uverí v evanjelium Ježiša Krista, keď prijme zjavenie Boha v Kristu (Ján 14:9; Židom 1:1-3), do popredia sa pre neho dostáva otázka autority.

Otázka autority

Čo máme rozumieť pod autoritou?

Autorita je právo a moc vyžadovať poslušnosť. To je ale v súčasnosti pre mnohých problém, lebo ak prijateľnou autoritou pre nich je len to, čo sami prijímajú dobrovoľne a vedome, ťažko hovoriť o prijatí a podriadení sa autorite.

Z pohľadu biblickej viery má najväčšie právo a moc vyžadovať poslušnosť Boh, lebo on je Stvoriteľ a Pán všetkých ľudí a vecí. Autorita spočíva v Bohu. Ak prijmeme toto stanovisko, tak otázka autority sa stáva otázkou hľadania Božej vôle a jeho pohľadu na akúkoľvek vec a situáciu. To znamená, že vlastne chceme vedieť: *Ako sa stretnúť s Bohom a zistiť jeho názor a vôľu? Pripravil Boh nejaký zdroj, z ktorého môžeme poznať pravdu a tak sa podrobiť jeho autorite?*

Zdroj a druhy autority

Celú históriu ľudstva sú ľudia vedení k prijímaniu tých najrozličnejších autorít. Pred človekom všeobecne stojí otázka: *Na akom základe mám veriť?* Veriaci sa pýtajú: *Na základe čoho (akého prameňa) mám veriť a jednať? Ako prichádza Božie zjavenie k jednotlivcovi, a ako Božie zjavenie pôsobí na spôsob života ľudí?* Tieto otázky obracajú našu pozornosť k zdroju autority.

Zdroje autority môžeme rozdeliť zhruba do dvoch skupín (kategórií): na *autoritu vonkajšiu* a na *autoritu vnútornú*. V oboch kategóriách sa berie vážne úloha Biblie ako Božieho zjavenia ľuďom, avšak v niektorých smeroch sa líšia.

Vonkajšia autorita

Do kategórie *vonkajšej autority* sa zahrňujú ako autoritatívne zdroje tie, ktoré sa nachádzajú mimo jedinca. Obvykle sú označované ako *kánonická*, *teologická* a *ekleziologická* autorita.

Kánonická autorita

Tu sa prijíma, že biblické spisy, ako ich obsahuje kánon Písma, t.j. 39 kníh Starého zákona a 27 kníh Nového zákona, sú inšpirovaným pravdivým neomylným Božím zjavením. Biblia hovorí k obsahu našej viery a k nášmu životnému štýlu jasne, zrozumiteľne a definitívne. Biblia má autoritu z dôvodu svojho božského autorstva. Biblia hovorí jasne vo všetkých pravdách, ktoré predkladá. Všetko, a predovšetkým otázky viery a morálky, podlieha preskúmaniu Bibliou. To znamená, že aj teológia (ako systematizované učenie o Bohu) musí mať výslovnú oporu len v Biblii alebo musí z Biblie vychádzať. Ak tomu tak nie je, potom taká teológia, či učenie, musí byť odmietnuté. K tomuto pohľadu na zdroj autority je treba ešte dodať, že Biblia musí byť správne vykladaná, aby výsledkom výkladu bol zmysel, ktorý do textu vložil autor (Boh), a nie zmysel, ktorý textu dal čitateľ či vykladač. Otázke výkladu Biblie treba preto venovať náležitú pozornosť.

Teologická autorita

V tomto prípade ako zdroj viery a morálky sú brané vyznania a kréda[1)]. Cirkev v raných storočiach, ale tak tomu je až do dnešných dní, vyjadrovala svoju vieru vo formuláciách, vyznaniach a krédach. Jedným z najstarších je *Apoštolské krédo* (*Apoštolské vyznanie viery*). V priebehu histórie boli prijaté ďalšie prehlásenia viery a veriaci sa ich pridŕžajú, aby tak dosvedčovali ústredné body svojej viery. Tieto vieroučné prehlásenia majú pre cirkev svoju hodnotu a opodstatnenie, lebo pomáhajú pri bohoslužbách zameriavať sa na kľúčové momenty viery. Nemôžu však poslúžiť ako konečný zdroj autority.

Hlavným problémom tohto zdroja autority je skutočnosť, že mávajú sklon pripisovať vieroučným prehláseniam dôležitosť rovnú dôležitosti Biblie alebo prevyšujúcu dôležitosť Biblie. Sú cenné a hodnotné do tej miery, nakoľko sú s Bibliou v súlade. Treba si uvedomiť, že v žiadnom prípade nemôžu nahradiť biblické zjavenie.

Ekleziologická autorita

V tomto pohľade na zdroj autority sa prijíma a tvrdí, že vo všetkých veciach viery a morálky konečnou autoritou je *cirkev* (z gréckeho slova: *eklézia*). Obyčajne toto chápanie býva kombinované s kánonickým a teologickým pohľadom na autoritu. Biblii sa pripisuje dôležité miesto, ale údajne musí byť vykladaná tými, ktorí majú na to zvláštne vzdelanie či zmocnenie a sú na túto úlohu vybraní.

Často sa toto ekleziologické chápanie autority vyjadruje prostredníctvom pozemskej oficiálnej hlavy cirkvi, a to či už jednej osoby, alebo skupiny osôb. Pretože sa táto osoba (alebo skupina osôb) v rámci príslušnej komunity nachádza vo vedúcom postavení, všeobecne sa predpokladá, že je v náležitom vzťahu k Bohu, aby jeho pravdu oznamovala cirkvi.

Bez akéhokoľvek znižovania vedúcich služobníkov si treba uvedomiť, že takýto prístup k autorite je do značnej miery ohrozovaný skazenosťou – zneužitím moci pre sebecké účely alebo iné hriešne žiadosti. Navyše: obyčajne výklad Písma robí za celú cirkev len jeden alebo niekoľko jedincov. Tým sa väčšine veriacich bráni konfrontovať sa s biblickými pravdami priamo.

Mienka cirkvi

Do tohto druhu autority by sme mohli zahrnúť aj tzv. *mienku cirkvi* (*názor cirkvi* alebo tiež: *mienku cirkevného spoločenstva*, *mienku komunity*). V tomto prípade ide o hlavný (väčšinový) názor príslušného spoločenstva (cirkvi) – ale s tým súčasne vzniká otázka: Koho máme počúvať? Teológov? Klérus? Cirkevné komisie? Laický názor? Nemali by sme prehliadať názory a vieru našich spoluveriacich, ale ani toto nemôžeme prijať za konečný zdroj autority, nech by ho hlásal ktokoľvek. Je veľmi ťažké dospieť k zhode názorov. Okrem toho, ak táto tzv. mienka cirkvi je našou konečnou (najvyššou) autoritou, akýkoľvek konflikt názorov vedie do slepej uličky, pretože nad ňou (v tomto prípade) už niet žiadnej autority. Navyše história nás učí, že počas stáročí nebola „mienka cirkvi“ v zhode s tým, čo uvádza Písmo, a to s „*vierou raz danou svätým*“ (viď Júda 3).

Vnútorná autorita

Ďalšie autoritatívne zdroje Božieho zjavenia zahŕňame do kategórie *vnútornej*

autority. Tu sa hľadá zdroj autority vo vnútri jedinca. V tomto druhu autority sú predchádzajúce zdroje považované za druhotné, resp. sú nejakým spôsobom prepojené a skombinované s vnútornými zdrojmi autority.

Prežitok alebo *kresťanská skúsenosť*

Prvým vnútorným zdrojom autority je prežitok (to, čo človek sám prežil či precítil, zážitok). Jedinec je uvádzaný do vzťahu s Božím zjavením na úrovni rozumu, vôle a citov. Pretože človek je celistvá osobnosť, účinky v ktorejkoľvek z týchto oblastí sú pociťované alebo prežívané aj v ostatných oblastiach, a to súčasne alebo následne.

Nemôžeme poprieť, že Božie zjavenie ovplyvňuje a pôsobí na celú bytosť človeka, ale toto niektorí posúvajú ďalej tým, že prežitok (zážitok) považujú za opravdivý zdroj autority záväzný pre morálku a vieru. Tvrdí sa tu, že len tie pravdy, ktoré jedinec prežil ako pravdivé, môžu byť prijaté a vyhlásené za pravdivé, a to aj pre ostatných. Aj keď hodnotu prežitku pri uchopení Božieho zjavenia nemôžeme prehliadať, nemôžeme ho považovať za zdroj autority, pretože tento postoj má dva hlavné nedostatky:

V našej skúsenosti s Bohom musíme rozoznávať medzi pravdou o Bohu, akým on je a našimi osobnými ohraničenými názormi a predsudkami. Ďalším je, že človek je padlá bytosť. Prežitky bývajú premenlivé a ich príčiny sa nedajú ľahko rozoznať. Spoľahlivý zdroj autority sa musí nachádzať nad premenlivosťami, ktorými sa vyznačujú prežitky a skúsenosti, musí prežitku poprípade protirečiť a korigovať ho. Teda *prežitok*, ako autoritatívny zdroj Božieho zjavenia nie je spoľahlivý a nemôže predstavovať najvyššiu autoritu.

Vnútorný hlas

Boh hovorí priamo hlboko v našom vedomí. Toto je samozrejme pravda, ale tento hlas nášho vnútra sa niekedy a niektorými považuje za hlavný a konečný zdroj autority. Svätý Duch koná aj vo svedomí a skrze svedomie veriaceho a má dôležitú úlohu aj v chápaní autority, ale pritom veriaceho vedie hlavne skrze Písmo a v zhode s Písmom. Vnútorný hlas preto nemôže byť najvyššou autoritou, lebo môže byť v rozpore s Božím slovom (Písmom).

Ľudský rozum ako autorita

Podľa tohto názoru kresťanská pravda sa zakladá na tom, čo môžeme o Bohu vedieť pomocou logického myslenia. Ľudský rozum sa za zdroj autority začal považovať predovšetkým s príchodom osvietenstva v 18. storočí, aj keď svojich zástancov mal už oveľa skôr.

Sme stvorení podľa obrazu a podoby Božej. Naše rozumové schopnosti sú súčasťou tohto stvorenia. Preto používanie rozumu pri prijímaní Božieho zjavenia samo o sebe nie je zlé a nesprávne. Rozum (logika) je dobrým služobníkom Božieho zjavenia, ale nie je jeho dobrým pánom, lebo rozum stvorených bytostí nemôže v plnosti pochopiť a obsiahnuť svojho Stvoriteľa a jeho cesty. Problém *ľudského rozumu* ako autority je spojený tiež s tým, že sme padlé stvorenie s padlou mysľou.

Najvyššia a konečná náboženská autorita

Každý zo spomínaných prameňov je niečím užitočný, každý ku kresťanskej pravde niečím prispieva, ale ani jeden z nich nie je dostatočným na to, aby bol konečným zdrojom autority. Konečný prameň autority je sám trojjediný Boh tak, ako je nám známy skrze slová Písma. Toto je založené na nasledovných skutočnostiach (pravdách):

- Iniciatíva v poznaní Boha vychádza od neho samého. On sa rozhodol dať nám spoznať seba a svoju vôľu. To je Božie *zjavenie*.
- Boh prišiel k nám a prehovoril v Ježišovi Kristovi (Židom 1:1-3). On je sprostredkovateľom nášho poznania Boha (Ján 1:1-2 a 14; Ján 14:6-9; 1. Korintským 1:30; Kolosenským 2:3).
- Poznanie Boha dostávame skrze zapísané Božie slovo, Bibliu. On ju dal napísať, sú to jeho, Božie slová.

Jedine Božie slovo, Biblia, kánonická autorita, je najvyššou a konečnou autoritou. Svätý Duch sprostredkováva zjavené Božie slovo. Svätý Duch, ktorý inšpiroval písanie Biblie, vedie aj rozum a srdce veriaceho v evanjelium Ježiša Krista. Biblia sama je dostatočným vodidlom a meradlom viery a mravov. Boh prehovoril a hovorí prostredníctvom nej. Biblia je Božie slovo k nám a tak aj má byť prijímaná a držaná v úcte, vedúc nás k poslušnosti a podriadenosti. Keď sa podrobujeme pod jej autoritu, poddávame sa pod autoritu samého živého Boha.

[1)] *krédo* (lat.) – vyznanie viery; zmýšľanie, presvedčenie